

Gotik Dönem Mimarisi ve Dönem Giysi Tasarımlarına Etkisi

Şerife YILDIZ

Selçuk Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Moda Tasarımı Bölümü, Konya, TÜRKİYE

Email: gulcu@hotmail.com

Özet

Gotik kelimesinin kökeni Güney İskandinavya'nın Gotland bölgesinde oturan bir Cermen kavminden gelmiştir. Gotik dönem ise Orta çağı kapatan, Rönesans'ı başlatan akımdır. Tüm sanat dallarında görülmekle birlikte Gotik daha çok bir mimarlık üslubudur. Avrupa'da Roman mimarlığından kaynaklanacak 12. yy ikinci yarısında ortaya çıkan Gotik Mimari, klasik mimarinin doğduğu 16. yy ortalarına kadar varlığını sürdürmüştür. Avrupa'da Gotik resim, heykel ve gotik mimari baskın hale gelmiş ve Rönesans'a kadar popülerliğini korumuştur. **Moda**; belirli zaman diliminde süslenme, farklı olma, en çok beğenileni giyme istekleri üzerine ortaya çıkan geçici yeni tarzların tümüne denir. Moda ve mimari, iki farklı tasarım alanı gibi gözükse de yakında incelediğimizde geçmişten günümüze kadar süregelen birçok ortak noktaya sahip olduklarını görürüz. İki alanında ortak noktası insan olduğundan birbirlerini etkilemesi kaçınılmazdır. Gotik dönem giyim tasarımlarında mimariden ilham alınması, bu alanların birbirlerini ne oranda etkilediklerini göstermektedir. Bu araştırma da; Gotik dönem mimarinin, Gotik dönem giysi tasarımları üzerindeki etkilerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Gotik dönem mimarisindeki kullanılan üslup ile giysi tasarımlarında kullanılan stil ve modeller belirtke tablosu yardımı ile ortaya koyulmuştur. Buna göre her iki alanda da ortak estetik kaygısı, aynı kuramsal ve ideolojik altyapı paylaşımı sonuç olarak biçimsel ve yapısal benzerlikleri de beraberinde getirmiştir. Hatta zaman içinde bu iki farklı alanlardaki tasarımcılar ilham ve teknik stratejiler için birbirlerine dönmüşlerdir. Çevresel ve kültürel faktörler hem moda tasarımcılarını hem de mimarları etkilemektedir. Tarihsel sürecin bir parçası olarak bakıldığında, giysiler ve inşalar önemli kültürel ve ekonomik şartlarıyla bulunduğu dönem içindeki teknolojik ilerlemeleri gösteren paha biçilemez antropolojik yapılardır.

Anahtar kelimeler: Gotik dönem, Gotik Mimari, Giysi tasarımı

Architecture of Gothic Period and Its Effect to Clothing Design

Abstract

Root of the word Gothic comes from a German tribe which lives in region of the Gotland of Scandinavia. Gothic period is a movement which ends the Middle Age and opens Renaissance. Although seen in all branches of the art, Gothic is widely a style of architecture. Having been originated from the Roman architecture, Gothic Architecture came out in the second half of the 12th century and continued its existence until the half of the 16th century when classical architecture came out. In Europe, Gothic painting, sculpture and architecture were dominant and preserved its popularity until the Renaissance. Fashion means all the temporary new styles which come out in a certain period of time with the desires of dressing up, being different, wearing the most desirable. Although seen as two different design fields, when we examine closely, we can see that fashion and architecture has many common points from the past to present. As man is the common point of these two fields, they naturally affect each other. Gothic architecture inspired clothing designs, which is enough to show how much they affected each other. In this study, our purpose is to reveal effects of the Gothic architecture on the clothing designs. The style used in the Gothic period architecture and models and styles in clothing designs were presented with the help of a table of specification. According to this, both fields' sharing common aesthetic concern and same theoretic and ideologic base was accompanied by stylistic and structural similarities accordingly. Designers in these two different fields turned even to themselves for inspiration and technical strategy. Environmental and cultural factors affect both fashion designers and architects. When seen as a part of historical process, clothes and buildings with their important cultural and economic conditions are priceless anthropological buildings which show technological developments within the period.

Keywords: Gothic period, gothic architecture, clothing design

Giriş

Tarihçiler ellerindeki malzemeyi dönemlere ayırmadan edemezler. Ayırt edilebilir olması için tarih dilimlerinin her birinin kendi içinde belli bir bütünlüğe sahip olması gerekir. Eğer bu farklılık kanıtlanmak istenirse, o dönemin sanat, edebiyat, felsefe, sosyal ve politik akımlar, dinsel hareketler vb. gibi birbirinden oldukça farklı olgular arasında benzerlikler keşfedilmeye çalışılır(Panofsky,1995:9). Yüksek Skolastik'in tam da yüksek Gotik mimarlığın Chartres ve Soissons ile ilk zaferlerine ulaştığı 12. yüzyılın sonlarında başladığı varsayılmaktadır (a.g.e:11). Yüksek ortaçağ'ı içine alan Gotik devir, papalık ve krallık arasında bir kudret göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır(Turani,1997:232).

Mimarlık veya mimari; Binaları ve diğer fiziki yapıları (okul, gökdelen...vb.) tasarlama ve kurma sanatı ve bilimidir. İnsanların yaşamasını kolaylaştırmak ve barınma, dinlenme, çalışma, eğlenme gibi eylemlerini sürdürebilmelerini sağlamak üzere gerekli mekânları, işlevsel gereksinimleri ekonomik ve teknik olanaklarla bağdaştırarakestetik yaratıcılıkla inşa etme sanatıdır. Başka bir tanımlamayla, yapıları ve fiziksel çevreyi uygun ölçülerde tasarlama, inşa etme sanatı ve bilimidir. İnsan barınmak için yaşamak ve doğa şartlarından korunmak için bir mekân ihtiyacı duyar ve bu mekânı kendine özgü kültürel, fonksiyonel, teknik ve farklı zevklerde yaratır (Naumman, 2007:2).

Bir sanat anlayışı, üslubu veya stili olarak bilinen Gotik Sanatın da ortaya çıktığı dönemden bu yana, kendisinden sonra gelen sanat üsluplarını ve akımlarını etkilediği söylenebilir. Öncelikle sanatçı kavramının ortaya çıkışını başlatan ve sonrasında Rönesans Sanatının doğmasına zemin hazırlayan bu dönem, günümüze kadar birçok sanatsal olayın temelini oluşturmaktadır. Günümüze kadar sanatın doğuşun Rönesans Dönemi ile birlikte anılması Gotik Sanatının hak ettiği öneme kavuşmamasında önemli bir etkidir(Ayaydın,2010:118). Gotik sanat Fransa'da ortaya çıkmış, buradan diğer Avrupa ülkelerine yayılmıştır. Bu yapılarda yatay hatlar yerine dikey hatlara önem verilmiştir. Gotik sanatın ilk örnekleri de burada verilmiştir. Avrupa'da pek çok önemli Gotik yapı bulunmakla beraber, biçem özelliklerinin en klasik örnekleri Fransa'da bulunmaktadır.

Fotoğraf 1: Notre Dame Katedrali, Paris

Fotoğraf 2: Milano Duomo Katedrali, Milano

Gotik çağın klasik katedralleri, Avrupa mimarisinin ilgi çekici bir bölümünü oluşturur. Çünkü Gotik'te, Grek ve Roma mimarisinin etkisi olmamıştır. Bu mimari kendi bünyesinin gerektiren bir ortamda doğup gelişmiştir. Gotik kiliselerde yüksek pencerelerin olması, çözümlenmesi gereken bir ışık problemini ortaya çıkarmış, bu pencerelerden az ışık gelmesi için vitray tekniği geliştirilmiştir. Işık böylece dini atmosfere uygun bir renk oluşturarak çözümlenmiştir(Turani,1983:234). Dönemin en etkileyici yeniliği, kilise duvarlarının

neredeysi tamamen kaldırılması, onların yerini kutsal kitaptan öykülerin resmedildiği bu renkli cam zarların almasıdır. Böylece tasları ve renkli camlarıyla tüm yapı, okuma yazma bilmeyenler için bir incil'e dönüşmüştür. Ya da incil, mimari cephe sistemi ile okunur kılınmıştır (Kaya,2010:3).

Bu araştırma ;Gotik mimari sanat sürecinin, kadın giysi tasarımlarına esin kaynağı olarak kullanılıp kullanılmadığının ortaya koymak amacı ile planlanmıştır. Çalışmada gotik dönem mimarisi ve sanatının giysi tasarımlarına olan dönem etkilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Belirlenen amacı ortaya koymak ve bulgulara ulaşmak için belirtke tablosu kullanılmıştır. Bu araştırma nitel bir araştırma olup, tarama modelidir. Gotik dönem de kullanılan kadın giysileri ile sınırlıdır.

2. GOTİK DÖNEM VE DÖNEM GİYSİ MODASI

Bir sanat anlayışı, üslubu veya stili olarak bilinen Gotik Sanatın da ortaya çıktığı dönemden bu yana, kendisinden sonra gelen sanat üsluplarını ve akımlarını etkilediği söylenebilir. Öncelikle sanatçı kavramının ortaya çıkışını başlatan ve sonrasında Rönesans Sanatının doğmasına zemin hazırlayan bu dönem, günümüze kadar birçok sanatsal olayın temelini oluşturmaktadır. Günümüze kadar sanatın doğuşun Rönesans Dönemi ile birlikte anılması Gotik Sanatının hak ettiği öneme kavuşamamasında önemli bir etkidir. Bazı sanat tarihçilerine göre Gotik ustaları (sanatçıları) mimari problemlere birer felsefeci gibi düşünceli ve yorumsal yaklaşımla bakmışlardır. Onlara göre Gotik stili bir anlayışlar kompleksidir . Bu anlayışlar kompleksi kendini daha çok mimari ile göstermesine karşın, detaylı olarak incelendiğinde bu stilin, sanatın birçok dalını içinde barındırdığı görülebilir(Ayaydın,2010:118). Giysi tasarımları sık sık yaşadığı çağdan ilham alır ve belirli bir çağın silüetini yada tarzını giysi tasarımlarına yansıdığına anlaşılmaktadır. Gotik tarzı, yalnız mimarlıkta etkili olmamış; giysi,süs, gündelik eşya, resim , yazı ve heykelticilikte de etkili olmuştur.

Sanat yapıtlarının meydana getirilmesi yaratma olarak ifade edilir. Bunlar aynı zamanda birer tasarım varlığıdır ve dolayısıyla yaratma ve tasarım birbiriyle örtüşen iki kavramdır (Karoğlu ve Şenel, 2012: 1433). Tasarım, insan gereksinimlerine yönelik hazırlanmış, estetik görünümün yanı sıra fonksiyonellik içeren yaratıcılık değeri yüksek; amaç, bütünlük ve kendine özgü görünüme sahip olma özelliği taşıyan bir ürün olarak tanımlanabilir(Atılgan,2014:473). Giysi Tasarımı; tasarımcının, etkilendiği tema veya hikayenin çok yönlü niteliklerini, yenilikçi bir biçimde, yaşam döngüleri içerisine yerleştirip biçimlendirdiği, yaratıcı insan faaliyetinin somutlaşmış ürünüdür (Koca, 2009:34). **Moda**; belirli zaman diliminde süslenme, farklı olma, en çok beğenileni giyme istekleri üzerine ortaya çıkan geçici yeni tarzların tümüne denir. Giyim tercihleri, insanların hem belli bir zaman dilimine uygun görünümlere(diğer bir deyişle moda) ilişkin güçlü normları, hem de olağanüstü bir seçenek zenginliğinin barındıran kültürün belirli bir biçimini kendi amaçları doğrultusunda nasıl yorumladıklarını incelemek için eşsiz bir alan sağlar. Toplumsal statünün ve cinsiyetin en belirgin göstergelerinden biri olan ve bu nedenle sembolik sınırların korunmasında ya da yıkılmasında etkili olan giyim, toplumsal yapılar içindeki konumların farklı çağlarda nasıl algılandığını ve statü sınırlarının nasıl belirlendiğini gösterir(Crane,2003:11). **Moda**; toplumda en çok beğenilen ürünlerin giyilmesi, aksesuarların takılması, ayakkabıların seçilmesi kitlece beğenilen her şeyin kendine uygulanmasıdır(Udale, 2014:2).

Moda ve mimari, iki farklı tasarım alanı gibi gözükse de yakından incelediğimizde geçmişten günümüze kadar süregelen birçok ortak noktaya sahip olduklarını görmekteyiz. İnsan yaşamak için barınma ve giyinmeye ihtiyaç duyar. Dolayısı ile bu iki unsur yaşamın bir parçası ve ortak noktasıdır. Bu unsurların birbirlerini etkilemesi kaçınılmazdır.

Hem moda hem mimari tasarım sadece kağıtta bir çizim olmaktan çıkarak gündelik hayata adapte edilerek bir gerçeklik kazanır ve tasarlayanla hitap ettiği kesimi buluşturan kişisel bir dışavurum, bir tercih haline gelir. Mesela Hüseyin Çağlayan 2000-01 sonbahar/ kış sezonu için sergilediği koleksiyonunda yarattığı konsept için kendi kimliğinin ana parçalarından yola çıkmıştır. Londra yerleşikli Kıbrıslı bir Türk olan moda tasarımcısı bu gösterisiyle 90'lardaki Balkan sorununda zor anlar yaşayan mültecilerle kendini özdeşleştirerek gerektiğinde insanın sadece sırtındaki kıyafetlerle yuvasını arkasında bırakıp başka bir yerde yeniden bir hayat kurabileceğini bizlere koleksiyonu ile anlatmıştır. Nasıl bir koleksiyon kişisel bir mesaj verebiliyorsa, mimari de aynı şekilde toplumun değerlerini, kimliğini ve statüsünü ifade etmek için kullanılabilir.

Sanat eserleri, üretildikleri toplumların düşünce biçimlerini, toplumsal ve politik yapılarını doğrudan ya da dolaylı olarak yansıtır. Bir toplumun kendi yönetim biçimini oluşturan güç odakları, bu toplumun dahil olduğu daha büyük boyutlu politik yapı ve dünyanın yönetimi ile ilişkileri sanat eserlerini etkiler(Paplia,2008:80). Tarih boyunca sanattaki dönemler ve akımlar, dönemin giysi modasını da doğrudan etkilemiştir. Toplumda yeni bakış açılarının şekillendiği (1050-1200) Romanesk Dönemde Haçlıların zırhlar, zincirler ve tuniklerden oluşan giysileri dönemin giysilerine de ilham vermiş, bol aksesuarların kullanıldığı tunik ve cübbe havasında giysilerin tasarlandığı görülmüştür. (1250-1500) Gotik dönemde sivri ve dikey hatlarla kendini gösteren mimari detaylar, dönemin kostümlerini etkilemiştir. Daha iddialı ve yenilikçi silüetler gotik mimari ile büyük bir uyum sergilemiştir(Dereboy 2004: 25-50).Moda en yaygın anlamıyla değişimi ifade etmekle birlikte giyim-kuşamla özdeşleştirilen bir kavramdır. Aslında Moda dönemin düşünce ve yaşam tarzlarına göre estetik değerleri oluşturan, sonrada o estetik değerlerden vazgeçilip yeni önerilerle değişen bir döngüdür. Moda olgusu bu yönüyle sosyo-kültürel, ekonomik açılardan toplumun her alanını kapsayan beğenilerdeki kısa ya da uzun vadeli değişimleri içine alır. Modanın değişiminde dönemin sanatsal eğilimleri, düşünce yapısı, inanç, istek, ihtiyaç ve benzeri oluşumlar modanın varoluşu ve yenilenmesinin temelini oluşturan başlıca etkenlerdir(Aktepe, 2012: 56).

Gündelik hayat gündemlerini ve kültürü değiştiren ve biçimlendiren etkin bir mecra olan moda, toplumsal yapı ve kültürü çözümlemede önemli ve işlevsel bir anahtardır(Yağlı, 2012:3).

Moda kavramı çoğu zaman sanayi devriminden sonra ele alınan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bakış açımızı değiştirerek modaya yaklaştığımızda kullandığımız giysilerdeki zaman içinde yaşanan dalgalanmalar olarak ele alabiliriz. Bu dalgalanmaları; gelenekler, savaşlar, politik ve sosyal olaylar, sanat, felsefe, magazin, popüler kültür ve din gibi bir çok faktör etkilemektedir. İnsan hayatı içerisinde olmazsa olmaz olgulardan olan giyim içinde bulunduğumuz ortam ve olaylardan etkilenmemesi kaçınılmazdır.

Tarihsel olarak incelenen giysilerde iki bakış açısı ortaya koyulmaktadır:

- İllüstrasyonlar yardımı ile gerçekleştirilen kostüm, giysi ve üniformaların basitçe tanıtılması
- Giyim ve moda gelişmeleri üzerine bilimsel bir düşünme, bu gelişmelerin nedenlerinin ve bağlamının araştırılması, modayla ilgili keşif ve analizlerin yapılması

yapılması(Waquet,2011:38).Bu çalışmada ikinci bakış açısı olan bilimsel düşünme, neden sonuç ilişkilerinin ortaya koyulması yolu seçilmiştir.

Bu dönem, 1250-1500 yıllarını kapsayan ve ortaçağı bitirip ardından Rönesans'ı getiren akımdır. Bu tarz mimarlık alanının dışında tüm sanat dallarında da etkisini göstermiştir. İlk olarak Fransa'da görülmüştür. Ayrıca Gotik dönem Ortaçağ'ı da içine alan Papalık ve krallık arasında gövde gösterisinin olduğu bir dönemdir. Gotik devir diye adlandırılan dönemde mimarinin çarpıcı eserlerinin inşaa edildiği yapılar göze çarpmaktadır. Bir anlamda mimarideki bu ihtişam giysilerde de etkisini göstermektedir. Bu yüzyıl, giyimle daha çok asillerin ilgilendiği, ipek kumaşının ve uzun elbiselerin giyildiği bir yüzyıldır. Yapıların ihtişamı ve kullanılan gotik mimari her alana sinmiştir. Şatolarda yaşayan üst tabaka bu dönemde giyime de önem vermiştir. Avrupalı kral ve kraliçeler çok önemli ve zor ulaşılan, aynı zamanda pahalı bir kumaş türü olan ipeği kullanmışlardır. Şatolarda yaşayan Lordlar ve Leydiler sıcak tuttuğu için kürk kumaşın da kullanıldığı uzun yünlü elbiseler giymişlerdir. Dönemin önemli siyasal olaylarından Haçlı Seferleri'yle birlikte doğuya ulaşan şövalyeler, dönerken yanlarında egzotik kumaşlar getirmiştir. Haçlı Seferleri sırasında elde edilen kumaşlar moda olmuş ve zengin sınıf gösterişli elbiseler giyerek bu dönemde saçlarını toplayıp değişik şekillerde başlıklar takmışlardır.

Dönemin sanatsal tasvirlerinin çoğunda; heykeltçilik ve mimari ile ilgili kaynaklar, resimler duvar halıları, freskler zamanın toplumsal hiyerarşisinin bir yansıması olarak kadından çok erkek giysilerine yer verilmiştir(Fogg,2014:43). Sanatsal akımların etkileri önce erkek giysilerinde şekillenmiş daha sonra kadın giyimine yansımıştır.

Gotik mimarlıkta görülen, sivri dikey etki, yüksek tavanlar sivri kemerler, aşırı incelik giyimde de gözlenir. Ortaçağ'a baktığımızda ise dikeyliğe olan eğilimi Gotik kıyafet ve mimaride görmekteyiz. Örneğin, sivri uçlu ayakkabı ve şapkaların, Fransa ve İngiltere'deki Gotik tarz katedrallerde görülen ojival kemerler ve yükselen alanlarda arasındaki bağlantı yadsınamaz. (1250-1500) Gotik dönemde sivri ve dikey hatlarla kendini gösteren mimari detaylar, dönemin kostümlerini etkilemiştir. Daha iddialı ve yenilikçi silüetler gotik mimari ile büyük bir uyum sergilemiştir. Gotik dönemde uzun bir zaman dilimini kapsamaktadır. Dolayısı ile **Erken Gotik(1200-1350) ve Geç gotik(1350-1450)** olarak ikiye ayırarak giysi tasarımları incelenmiştir.

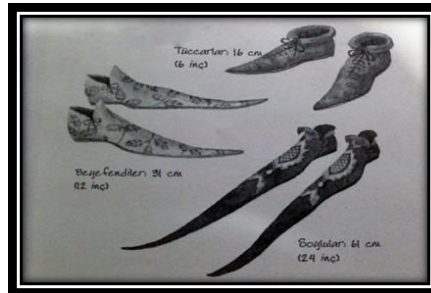
Erken Gotik Dönem; 13. yy'da giyilen kıyafetler eskiye oranla kilisenin etkisi ile daha katı bir hal almıştır. Kadın ve erkek kıyafetleri biçimsel olarak aynı değişikliklerden geçmiştir. Kadın ve erkekler tunik giyorlardı. Tuniklerin kolları darlaştı ve boyları kısaldı. Fakat kol oyuntusu daha bol kullanılmaya başlandı(Orsborne,2013:60). Erken Gotik dönem kıyafetleri daha muntazam boyutlarda ve şekillerde olup, sofistike ve zarif bir görünümleri vardır. Erken gotik de minimal abartı söz konusu idi. Erken gotik daha çok dini unsurların ön planda olduğu zamanı anlatır. Kilise kadınların saçlarını göstermesini yasaklaması ile saç filesi, çene bandı, şapka, bone ve duvak çok kullanılmıştır. Erken gotik de düz çizgilere sahip vücut hatlarını belli eden giysiler giyilmiştir.

Fotoğraf 3:Erken Gotik Dönem Kadın Giysi Örnekleri(Orsborne,2013:64).

Kumaşa ulaşmak daha kolay bir hal almıştır. Bu durum Fransa'nın etkisiyle, hatlar ve kesim ön plana çıkarılarak yeni bir giyim tarzına doğru geçiş başlamıştır. Feodalizmde rütbe, servet ve unvan gibi olgular önemli iken; ortaya çıkan yeni tüccar sınıfı feodalizmin toplumsal hiyerarşisini değiştirmiştir. Kentler manifaturacı, ayakkabı tamircisi, çorapçı, şapkacı, tuhafiyeci, kadın ve erkek terzisi gibi revaçta olan ticari faaliyetlerin merkezi haline gelmiştir. Dolayısı ile arzulanan giysilere her sınıftan çok sayıda insan için ulaşılabilir bir hal almıştır(Fogg,2014:42). Ancak giysiler kişilerin toplumdaki hiyerarşisini sembolize etmekten geri durmamıştır. Kumaş çeşitleri, süslemeler, başlıklar, kemer, ayakkabı ve kullanılan aksesuarlar sosyal farklılıkları ortaya koymada etkili olmuştur.

Sivri burun ayakkabılar, elbiselerin içlerine ketenden yapılmış uzun tek parça kombinezon ya da İtalyanca "camicia" adı verdikleri bluzlar, içlikler giyerler ve bellerine genellikle kemer takarlardı, elbiselerinin altına da hem rahat etmek hem de kabartmak için jüpon (etek astarı) giyerlerdi, yaka ve sırt kısmı V şeklindeydi. Zamanı anlatan eserlerde de görüldüğü gibi sivrilik, keskin bir çizgi hakimdi. Mimarlıkta görülen sivri kemerler ve dikey etki dönemin giysilerine de yansımıştı.

Fotoğraf 4: Sivri Burun Ayakkabılar

Geç Gotik Dönem; 14. yy'da giyim konusunda gerçekleşen en büyük değişikliklerden birisi, düz kesim ve bol kıyafetlerden daha ayrıntılı ve vücuda oturan kıyafetlere geçilmesi yani tarzılığın başlamasıydı. Hem kıyafet parçalarını birleştirme hem de dar ve uzun kesim kolları süsleme amacıyla düğme kullanımına başlandı. Renk uyumu yerine zıt renklerin kullanımına bıraktı. Her iki yanı farklı renkte elbiseler popüler hale geldi(Orsborne,2013:64).

Çok amaçlı bir giysi olan *Houppelande*, 1360 ta ortaya çıkmış tunik, manto, ve harmani gibi diğer kollu dış giyim eşyalarının yerini almıştır. Kadınlar bu giysinin önü kapalı , yere kadar uzanan ve genelde arkada kuyruğu olan modelini giymişlerdir. Kumaş katları göğüs altında yüksek bel hizasında toplanıyor ve elbisenin kolları oldukça geniş kesimliydi. Hem etek ucu hem kol uçları kontrast renklerde tırtıklı, fistolu ya da aplikeliydi. Kumaş o kadar müsrifçe kullanılıyordu ki ahlakçılar bu tarzı yerden yere vuruyorlardı. 15. yy'ın ilk yarısında *Houppelande* "entari ya da "cübbe" yüzünden gözden düştü ve kesimdeki aşırılıklar törpülenmiş, süslemeler doku ve desen üzerindeki oynamalarla sınırlandı(Fogg,2014:47).

Fotoğraf 5: "Houppeland" Geç Gotik Dönem Kadın Giysisi (Orsborne,2013:74).

1380 yılından itibaren kadın elbiselerinin üstü vücuda daha fazla oturmaya başladı ve ön tarafta yukarıdan aşağıya inen bağcıklı kapamalar ilkel bir tür korse oluşturmuştur. Dar kollar ellerin üzerine kadar uzamıştır. Bu giysinin üzerine uzun kol atkılarının yere kadar uzandığı *cote-hardie* giyilmekteydi. Onun üzerine yanlarda yırtmaçları olan etol biçimli bir manto giyilmekteydi. Önde sertleştirilmiş göğüslük formu ince bir bel efekti oluşturuyordu. Robanın üst kısmının kesilip göğüslerin ortaya çıkarılmasıyla elde edilen dekolte ile muhafazakar görünüm terk edildi. Bu moda italya'da memnuniyetle benimsenmesine rağmen Kuzey Avrupa'da kabul görmesi daha zor olmuştur. Elbiselerde çok fazla kumaş kullanılıyor ve geniş etekler yapılıyordu. 15. Yüzyılın ortasına kadar elbiseler gittikçe uzadı ve genişledi. O

kadar genişlemiştir ki ekstra kumaş göğüs hizasının altındaki bir kemerle tutturulmaya başladı(Fogg,,2014:45). Dar kesimli kollar ellerin üzerine kadar inmiştir. Dar kol üzerine kol atkısı diye tabir edilen «cote-hardie» kullanılıyordu.

Fotoğraf 6:«cote-hardie» Repröduksiyon örneği (Orsborne,2013:62).

1400'lü yılların sonuna gelindiğinde kıyafetlerde yenilik, farklılık ve lüks gibi unsurlar hakim olmaya başladı. Bu durumdan şikayetçi olan kişiler söz konusu unsurların kibir ve sosyal ayrıma neden olduğunu düşünüyordu. Kadınlar geniş ve pilili dış elbiseler giyiyor, içlerine giydikleri kıyafetlerin uzun kolları daha geniş olan dış kıyafetlerin kollarının altından görünebiliyordu. Düz derin yuvarlak ya da kare yakalar göğüs dekoltesi oluşturuyor ve dış elbisenin dik yakası ile tezatlık oluşturuyordu(Orsborne,2013:74).

Fotoğraf 7 : Geç Gotik Dönem Giysileri(Orsborne,2013:66,75).

Basit peçenin yerini titizlikle süslenmiş, boynuzlu, çerçevesi ve peçeli taşlar aldı. 1450 de başlık şekli yanlardan çok yukarıya doğru genişlemeye başladı. Daha uzun ve arkaya doğru eğimli hale geldi. Ayakkabıların uçları sivri ve uzun bir şekilde deriden üretilmekteydi. Son dönemde ayakkabılarda topuk boyları uzamıştır ayakkabı uçları yuvarlak bir şekil almıştır. Tablo 1'de Gotik dönemi ikiye ayırarak giysi özellikleri bakımından bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 1. Gotik Dönem Kadın Giysi Özellikleri Belirtke Tablosu

		Erken	Geç Gotik Dönem		
		Gotik Dönem			
Dönemsel Giysi Özellikleri	Yaka çeşitleri	Kare yaka	X		
		Dik yaka	X		
		Sıfır yaka	X		
		Kayık yaka	X		
		Derin Yuvarlak yaka		X	
		Derin Kare yaka		X	
		U yaka		X	
		V yaka	X	X	
		Degaje yaka			
		Erkek yaka			
		Şömiziye yaka			
		Ruff yaka			
		Kol çeşitleri	Dirsekten kol		
			Uzun kol	X	
	Kısa kol				
	Dar kol		X		
	Geniş kol			X	
	Bol kol			X	
	Büzgülü kol			X	
	Manşetli kol			X	
	Beden kesimleri	Bedene oturan dar form	X	X	
		Bedene oturmeyan Rahat form			
		Yüksek bel		X	
		Normal bel			
		Düşük bel			
		Uzun elbise	X	X	
		Kısa elbise			
		Pensli kesim		X	
		Kuplu kesim	X	X	
		Robalı kesim			
	Drapeli kesim		X		
	Etek modelleri	Uzun etek	X	X	
		Kısa etek			
		Dar etek			
		Büzgülü etek	X		
		Pilili		X	
		Kloş etek			
		Daire etek		X	
		Volanlı etek		X	
	Kuyruklu etek	X	X		

	İç giysi Çeşitleri	Çember		X
		Korse	X	X
		Kombinezon	X	X
		Jüpon	X	X
		Tel çemberli iç etek		X
	Süslene malzemeleri	Dantel		X
		Fırfır		X
		Fiyonk		
		Düğme	X	X
		Kurdela		
		Tül	X	X
		Pul, payet		
		Değerli taşlar		X
		İnci		X
		Kürk	X	X
	Ayakkabı modelleri	Yuvarlak burunlu ayakkabı		X
		Sivri burunlu ayakkabı	X	
		Yüksek topuklu ayakkabı	X	X
		Alçak topuklu ayakkabı	X	
		Topuksuz ayakkabı		
	Kumaş çeşitleri	Kadife kumaş		X
		İpek kumaş	X	X
		Yünlü kumaş	X	
		Pamuk kumaş		
		Sentetik kumaş		
		Dantel kumaş		
		Tül kumaş		
		Kürk kumaş		X
		Keten kumaş		

KAYNAKLAR

.....Gothic art. Encyclopædia Britannica, September, 2014

AKTEPE, Ş., “*Moda Ve Tekstil Tasarımı Sürecinde Sanat / Sanatçı İlişkisi*”, 1. Uluslar arası Moda ve Tekstil Tasarımı Sempozyumu 08-10 Ekim ,2012

ALDRICH, Megan, Gothic, 1997, London

ALTINAY, Hüsniye ve Halime Yüceer, Moda ve Tarihi, 1992, Ankara

ATILGAN, Duygu KOCABAŞ, “*Giysi Tasarımında Esinlenmenin ve Araştırmanın Yaratıcılığa Etkisi*”, The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2486> Number: 27 , p. 471-487, Autumn I 2014

AYAYDIN, Abdullah , “*Gotik Sanatı’na Yirmi Birinci Yüzyıl Perspektifinden Bir Bakış*”, Ekev Akademi Dergisi Yıl: 14 Sayı: 44 (Yaz 2010)

BEKSAÇ, E., Avrupa Sanatı’na Giriş, 2000 ,İstanbul

- CRANE, Diana, *Moda ve Gündemleri; Giyimde Sınıf, Cinsiyet ve Kimlik*, 2003, İstanbul. (Çev. Özge Çelik)
- CRODDY, S. (1999). “*Gothic Architecture and Scholastics Philosophy*”, *British Journal of Aesthetics*, Vol 39, No:3
- DEREBOY, E. J., *Kostüm & Moda Tarihi, Özel Güzel Sanatlar Stilistik Kursu*, 2004, Ankara
- FOGG, Marnie, *Modanın Tüm Öyküsü*, 2014, İstanbul. (Çev. Emre Gözğü)
- KAROĞLU, H., E. Şenel , “*Pop Art and Fashion Interaction*”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, Vol.5, No.8: 1423-1444,2012
- KAYA, Nezihat Kösklük, “*Avrupa’da Gotik, Rönesans ve Barok Mimarilerin Çatı ve Cephe Sistemleri Açısından Karşılaştırılması*”, 5. Ulusal Çatı & Cephe Sempozyumu 15 -16 Nisan 2010, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Tınaztepe yerleşkesi Buca – İZMİR
- KOCA, E.ve Koç, F., “*Giyisi Tasarımında Yaratıcılık*”. *eJournal of New World Sciences Academy*: Vol:4, No: 1, Article Number: 2C0004.,2009
- KURUMER, Gülseren, *Konfeksiyon Üretimi ve Teknolojisi*, 2007,İzmir
- MARTINDALE, Andrew, *Gothic Art*, 1996, London
- NAUMAN, Rudolf, *Eski Anadolu’da Mimarlık, Türk Tarih Kurumu* (2007), Ankara
- ORSBORNE, Amy, *MODA;Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi*, 2013, İstanbul. (Çev. Duygu Özen)
- PANOFSKY, Ervin, *Gotik Mimarlık ve Skolastik Felsefe*, 1995,İstanbul. (Çev.Engin Akyürek)
- PAPİLA, Aytül, “*Rubens’in Resimleri Üzerinden Barok Dönem Avrupası’nın Sosyo-Politik Bir Analizi*”, *Sanat Yazıları* 18, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Bahar/Spring, Sayı:18, ISSN: 1300-6665
- TUNÇER, Serpil, *Gotik ve Feminist Anlatının Buluşması . Litera* 15, 2003.
- TURANİ, Adnan, *Dünya Sanat Tarihi*, 1997, İstanbul
- UDALE, Jenny, *Moda Tasarımında Tekstil ve Moda, Literatür yayıncılık*, (2014), İst.
- WAQUET, Dominique ve Mairon Laporte, *Moda*, 2011,Ankara. (Çev. Işık Ergüden)
- WÖLFFLİN, Heinrich, *Sanat Tarihinin Temel Kavramları*, 1995, İstanbul. (Çev. Hayrullah Örs)
- YAĞLI, S., “*Gündelik Hayatın Bir Alanı Olarak Moda Aracılığıyla Kültürün Yeniden İnşası*”, İstanbul Arel Üniversitesi, İletişim Fakültesi İletişim Çalışmaları Dergisi / Journal of Communication Studies, Sayı: 3
- YAVUZ,M. Ertuğ ve Kubilay Geçikli, “*Gotik Romanda Aydınlanma Karşıtlığı*”, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi Mayıs 2008 Cilt : 32 No:1 171-188
- URL-1: TOPRAKLI, Yağmur, *Mimarlık ve Yapım Ahlakı*, 2015, <https://prezi.com/nvsiypnjaxqh/mimarlik-ve-yapim-ahlaki/>